

A young boy with dark skin and short hair is walking through a field of tall grass and small plants. He is wearing a light-colored, long-sleeved shirt and shorts. He holds a long, thin wooden staff or stick in his right hand, which is raised. The background is a soft-focus field of green vegetation. The entire image has a light green tint.

Kansalaisjärjestön kehitysyhteistyö

Lähetyslinjan kurssityö 2013

Jukka ja Kaisa Sadeharju

Sisällysluettelo

.....	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.	
KANSALAISJÄRJESTÖN KEHITYSYHTEISTYÖ		1
1. JOHDANTO		4
2. KEHITYSYHTEISTYÖN TAVOITTEET JA PERIAATTEET.....		5
2.1 IHMISOIKEUSPERUSTAINEN LÄHESTYMISTAPA		6
2.2 KEHITYSYHTEISTYÖN PERIAATTEET JA SUOMEN TAPA TOIMIA		7
2.2.1 <i>Omistajuus ja vastuullisuus</i>		7
2.2.2 <i>Kestävyys ja vaikuttavuus</i>		8
2.2.3 <i>Avoimuus</i>		8
2.2.4 <i>Läpileikkaavat tavoitteet</i>		9
2.3 KANSALAISJÄRJESTÖJEN ROOLI KEHITYSYHTEISTYÖSSÄ.....		11
3. KEHITYSYHTEISTYÖN TOIMIJA		12
3.1 HYÖDYNSAAJAT JA OIKEUKSIEN HALTIJAT		12
3.2 RAHOITTAJAT.....		12
3.3 PAIKALLINEN YHTEISTYÖKUMPPANI.....		12
4. KEHITYSYHTEISTYÖPROJEKTIN HANKESYKLI.....		14
4.1 YHTEISTYÖN KÄYNNISTÄMINEN JA HANKEIDEAN TUNNISTAMINEN		14
4.2 HANKKEEN SUUNNITTELU		15
4.3 SUUNNITELMAN ARVIOINTI		15
4.4 SEURANTA.....		16
4.5 RAPORTOINTI		17
4.5.1 <i>Raportointisuunnitelma</i>		18
4.5.2 <i>Vuosiraportin tuloksellisuuden raportointi</i>		18
4.5.3 <i>Loppuraportti</i>		19
4.6 HANKETUEN TÄRKEÄT PÄIVÄMÄÄRÄT		20
5. KANSANLÄHETYS KEHITYSYHTEISTYÖSSÄ.....		22
5.1 KANSANLÄHETYKSEN KEHITYSYHTEISTYÖHANKKEET		22
5.2 LÄHETYSTYÖN JA KEHITYSYHTEISTYÖN SUHDE		22
5.3 TARKASTELTAVAT PROJEKTIT		23
5.4 KYLÄYHTEISÖJEN KEHITTÄMISPROJEKTI, HERAT-KUSHK, AFGANISTAN		23
5.4.1 <i>Läpileikkaavien tavoitteiden huomioiminen</i>		23
5.4.2 <i>Omistajuuden toteutuminen</i>		24
5.4.3 <i>Kestävyyden ja vaikuttavuuden toteutuminen</i>		24
5.5 MAASEUTUVÄESTÖN ELINKEINOJEN MONIPUOLISTAMIS- JA KEHITTÄMISPROJEKTI, JIMMA, ETHIOPIA		25

5.5.1	<i>Läpileikkaavien tavoitteiden huomioiminen</i>	26
5.5.2	<i>Omistajuuden toteutuminen</i>	26
5.5.3	<i>Kestävyyden ja vaikuttavuuden toteutuminen</i>	26
6.	YHTEENVETO	28
	LÄHDELUETTELO	29

1. JOHDANTO

Tämän työn tarkoituksena on luoda katsaus Suomen ulkoministeriön tuella tehtävään kehitysyhteistyöhön ja sen vaatimuksiin. Työssä käsitellään Suomen ulkoministeriön menettelytapoja ja periaatteita kehitysyhteistyössä. Perustavana pohjana Suomen kehitysyhteistyössä on ihmisoikeusperustaisuus. Ihmisoikeusperustaisuudessa lähdetään liikkeelle YK:n ihmisoikeusjulistuksesta, jonka perusteella pyrimme saamaan oikeuksien haltijoille heidän perustavanlaatuisia oikeuksia. Tämän lisäksi työssä on otettava huomioon vastuunkantajat, joilla on vastuu antaa oikeuksien haltijoille heidän perusoikeutensa.

Ihmisoikeusperustaisuuden lisäksi Suomen kehityspolitiikassa on tärkeänä osana kolme läpileikkaavaa tavoitetta: sukupuolten tasa-arvo, eriarvoisuuden vähentäminen ja ilmastokestävyys. Kaikkia tavoitteita ja toimenpiteitä tulee tarkastella näiden tavoitteiden valossa. Näitä periaatteita tulee edistää kaikissa toimenpiteissä joissa se on mahdollista. Näiden lisäksi kaikissa toimenpiteissä on otettava ihmisoikeudet huomioon siten, ettei niitä kohtaan tehdä harmia, vaikkei niiden suoranainen edistäminen millään tavoin asiaan liittyisikään.

Näiden periaatteiden pohjalta tutkimme kahta Kansanlähetyksen kehitysyhteistyöprojektia. Eri-tyisesti mietimme projektin synnyttämiä pitkäaikaisia vaikutuksia.

2. KEHITYSYHTEISTYÖN TAVOITTEET JA PERIAATTEET

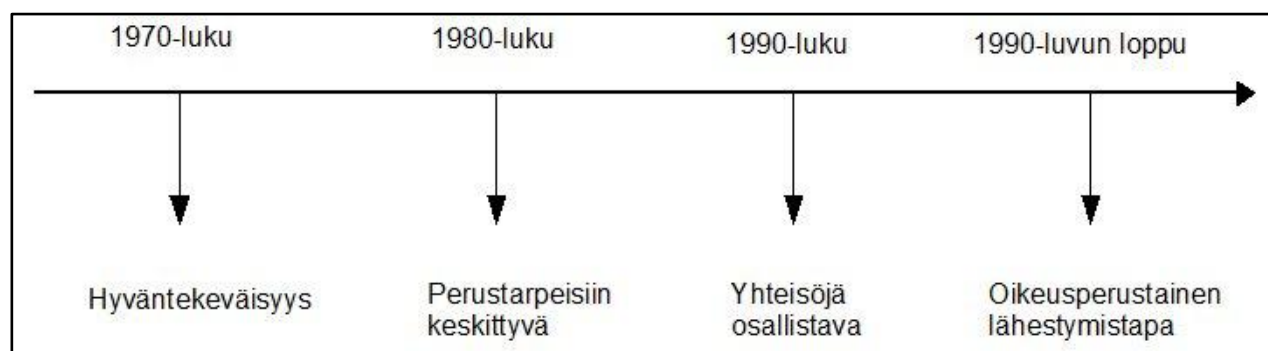
Kehitysyhteistyön tarkoitus on kehittää kehitysmaiden elinoloja. Kehitys merkitsee kestäväää ja myönteistä muutosta ihmisten elämässä. Se tarkoittaa muun muassa luku- ja kirjoitustaidon, terveyden, koulutuksen, työllisyyden ja turvallisuuden parantumista. (Suomen Ulkoasiainministeriö, 2012)

Suomen kehityspoliittisen toimenpideohjelman mukaan lähtökohtana kehitysyhteistyölle on ihmisoikeusperustainen lähestymistapa. Se lähtee YK:n ihmisoikeusjulistuksen mukaisesti siitä, että kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Ihmisoikeusperustaisuudelle ei ole yksiselitteistä kansainvälistä määritelmää. Sen tavoitteena on, että köyhimmät ihmiset tuntevat oikeutensa ja kykenevät toimimaan niiden puolesta. (Suomen Ulkoasiainministeriö, 2012 s. 7)

Suomen kehitysyhteistyössä päämääränä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen YK:n vuosituhatjulistuksen kehitystavoitteiden mukaisesti. Kehitysyhteistyön tarkoituksena on avustaa köyhimpiä kansoja taistelemaan köyhyyttä ja eriarvoisuutta vastaan.

Kehitysavun ja myöhemmin kehitysyhteistyön muodot ovat muuttuneet runsaasti niinä vuosikymmeninä, jolloin Suomi on auttanut kehitysmaita. Perinteisestä hyväntekeväisyydestä on askel kerrallaan edetty kohti nykymuotoista kehitysyhteistyötä.

Kuva 1 näyttää päävaiheet Suomen kehitysyhteistyön kehittymisessä. Hyväntekeväisyydestä, jossa pyritään tekemään hyvää ja jakamaan tietoja ja taitoja, on edetty ensin tarveperustaiseen toimintaan. Tarveperustaisessa toiminnassa pyritään tekemään työtä niihin tarpeisiin kohdistuen joille on kehitysmaassa paljon tarvetta. Sen jälkeen tarpeiden määrittämiseksi ja työn kestävyuden lisäämiseksi on pyritty ottamaan huomioon mahdollisimman paljon paikallisia yhteisöjä. Vuosituhannen vaihtumisen aikaan lähtökohdaksi myös Suomen tekemälle kehitysyhteistyölle on tullut oikeusperustaisuus, jossa keskitytään auttamaan ihmisiä ja yhteisöjä täyttämään kansalaisten perustarpeet. Ihmisoikeusperustaisuudessa on mietitty uudelleen kehityksen toimintatapoja ja ihmisoikeuksiin vaikuttavia tahoja pyritään ottamaan mukaan mahdollisimman paljon.

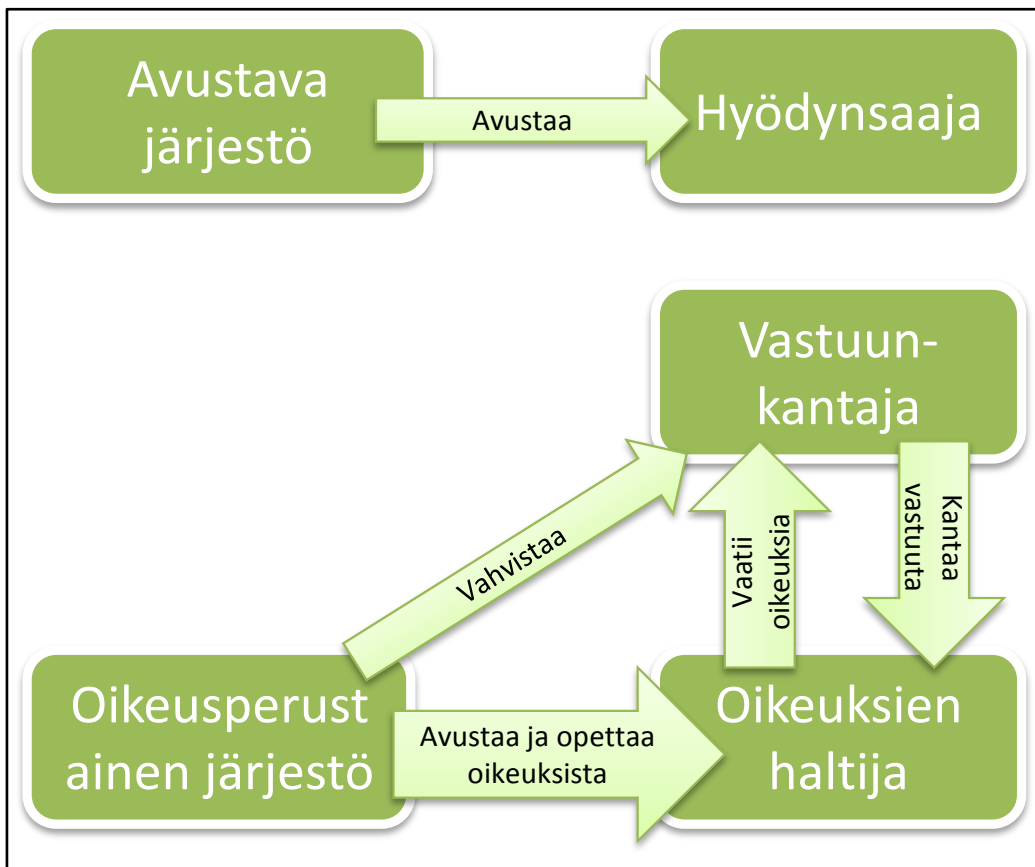

Kuva 1: Suomalaisen kehitysyhteistyön kehittyminen (Kepa Ry)

2.1 Ihmisoikeusperustainen lähestymistapa

Viime vuosina Suomen tekemään kehitysyhteistyöhön on tullut perustaksi ihmisoikeusperustainen lähestymistapa. Tällöin projektissa pyritään ottamaan huomioon hyödynsaajien sijasta enemmän syrjittyjä ihmisryhmiä, joiden kohdalla perustavat ihmisarvot eivät toteudu. Perinteisten tarveperustaisten hankkeiden hyödynsaajat eivät välttämättä ole olleet syrjittyjä, vaan hanke on voinut olla esimerkiksi hyödynsaajien toimeentuloa kohentava. Oikeusperustaisessa lähestymistavassa ei tietenkään pyritä estämään kenenkään taloudellista hyötymistä, mutta peruslähtökohtana on kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisryhmien perustarpeet ja ihmisoikeudet.

Oikeusperustaisessa lähestymistavassa hyödynsaajat määritellään *oikeuksienhaltijoiksi*. Tämän lisäksi määritellään *vastuunkantajat*, joilla on vastuu kyseessä olevien ihmisoikeuksien toteutumisessa. Kehitysyhteistyötä tekevä taho pyrkii vaikuttamaan vastuunkantajiin, jotta he ottaisivat heille kuuluvan vastuun. Oikeusperustaisessa lähestymistavassakaan ei unohdeta perinteistä auttamista. Hankkeet voivat olla edelleenkin pääosin avustusta, mutta niissä on kuitenkin otettava huomioon vähäosaisimmat ihmisryhmät. Vaikka hanke ei suoraan olisi kohdistettukaan esimerkiksi vammaisille tai lapsille, niin heidän oikeudet on otettava huomioon siten, ettei heille ainakaan aiheudu harmia.

Kuva 2: Ihmisoikeusperustainen tapa tehdä kehitysyhteistyötä on lähtökohtaisesti monimutkaisempi kuin perinteinen tarveperustainen tapa. Oikeusperustaisessa tavassa toimia otetaan huomioon myös vastuunkantajat jotka ovat niitä tahoja, joilla on velvollisuus täyttää tietyt ihmisoikeudet.

2.2 Kehitysyhteistyön periaatteet ja Suomen tapa toimia

Suomen ulkoministeriön kehityspoliittinen toimenpideohjelma käsittelee Suomen toimintatapoja kehitysyhteistyössä. Suomen ulkoministeriön rahoittamassa kehitysyhteistyössä korostuvat *omistajuus, kestävyys ja vaikuttavuus, avoimuus ja johdonmukaisuus*. (Suomen Ulkoasiainministeriö, 2012)

2.2.1 Omistajuus ja vastuullisuus

Suomen kehitysyhteistyön lähtökohtana on kehitysmaiden kansalaisten omistajuus yhteiskuntansa kehityksessä. Kansalaisten osallistuminen ja omistajuus ovat ensiarvoisen tärkeitä tulosten saavuttamiseksi. Kehitystarpeiden määrittely täytyy tapahtua paikallisten ihmisten toimesta, jotta tehtävä työ on tarpeellista ja paikallinen väestö ymmärtää tarpeellisuuden. Näin toimittaessa myös paikall-

listen sitoutuminen työhön on huomattavasti suurempaa. Omistajuuteen panostaminen vaikuttaa suoraan työn kestävyteen ja vaikuttavuuteen.

2.2.2 Kestävyys ja vaikuttavuus

Kehitysyhteistyössä pyritään saamaan aikaan pitkäaikaisia tuloksia. Kestävyyden näkökulma tulee huomioida jo hankkeen suunnitteluvaiheessa, vaikka pyritäänkin vaikuttamaan asioihin jotka tapahtuu vasta hankkeen päätyttyä. Suomen ulkoministeriö rahoittaa projekteja kerrallaan korkeintaan kolmeksi vuodeksi. Tämän ajan sisällä on tarkoitus saada aikaan pitkäkestoista apua kohteissa. Tämä tarkoittaa erityisesti sitä, ettei avustustyöntekijöiden tarvitse jäädä kiinni projektiin mahdollistaakseen projektin tulosten ja vaikutusten jatkumisen. Tarkoitus on saada aikaan työympäristö, joka jatkaa tuloksellista toimintaansa paikallisten ihmisten voimin. Kehitysmaihin ei siismennä tekemään välitöntä auttamistyötä, vaan avustetaan paikallisen toiminnan käynnistymistä tietyn asian parissa. Kehityshankkeessa syntyneet ja kehittyneet asiat eivät saa jäädä ulkopuolisen tuesta riippuvaiseksi.

2.2.3 Avoimuus

Avoimuus ja läpinäkyvyys ovat keskeisiä periaatteita kansalaisjärjestöjen kanssa tehtävässä kehitysyhteistyössä. Avoimuutta edellytetään niin avunantajilta ja kumppanimailta. Avunantajamaiden on varmistettava, että julkinen varainkäyttö ja päätöksenteko ovat läpinäkyviä ja ennakoitavia. Kumppanimaiden hallitukselta odotetaan selvitystä siitä, mitä kehitysrahoituksella on saatu aikaan ja miten kansalaiset ovat siitä hyötäneet.

Avoimuus vähentää rahojen väärinkäytön mahdollisuutta ja vahvistaa demokraattista hallintoa. Avoimuus lisää luottamusta kumppanimaan sisällä hallituksen ja kansalaisten välillä. Samoin myös kumppanimaiden, avunantajien ja muiden toimijoiden kesken. Suomen kehitysyhteistyöstä tiedotetaan kattavasti, Suomi noudattaa raportoinnissa OECD:n kehitysapukomitean kriteerejä ja määritelmiä.

2.2.4 Lämpileikkaavat tavoitteet

Suomesta tehtävässä kehitysyhteistyössä tulee ottaa huomioon lämpileikkaavat tavoitteet, jotka on johdettu hallitustenvälisistä ihmisoikeuksiin liittyvistä perussopimuksista. Niiden toimeenpanoon sekä Suomi että suurin osa yhteistyökumppaneista ovat sitoutuneet.

Ulkoministeriön kehityspoliittisen toimenpideohjelman mukaan Suomen kehityspoliittikan ja kehitysyhteistyön lämpileikkaavat tavoitteet ovat sukupuolten tasa-arvo, eriarvoisuuden vähentäminen ja ilmastokestävyys.

Sukupuolten välinen tasa-arvo:

"Sukupuolten välinen tasa-arvo ja naisten aseman parantaminen on YK:n vuosittain vahvistettu tavoite, kuten myös yksi Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman sekä Kairon väestö- ja kehityskonferenssin toimintaohjelman päätavoitteista. Naisten ja miesten sekä tyttöjen ja poikien välisen tasa-arvon toteutuminen edistää tehokkaasti myös muiden kehitystavoitteiden saavuttamista. Sukupuolten tasa-arvo on ihmisoikeuskysymys, samalla kun naisten asemaa vahvistamalla edistetään myös talouskehitystä ja hyvinvointia. Suomi edistää ja tukee naisten osallistumista päätöksentekoon sekä torjuu sellaisia syrjinnän muotoja, jotka tuottavat sukupuolten välistä epätasa-arvoa (seksuaalinen ja perheväkivalta, sekä epätasa-arvoiset omistus- ja perintäoikeudet). Kumppanimaita rohkaistaan sukupuolittaiseen tilastointiin, jotta vallitseva sukupuolijärjestelmä saadaan näkyviin." (Suomen Ulkoasiainministeriö, 2012)

Sukupuolten välisen tasa-arvon huomioimisessa on viime vuosina määritetty ja otettu käyttöön terminä ns. sosiaalinen sukupuoli (engl. gender). Kehitysyhteistyön näkökulmasta sosiaalisella sukupuolella tarkoitetaan sukupuolirooleja erilaisissa sosiaalisissa ympäristöissä. Esimerkkinä erilaisista sosiaalisista sukupuolista on naisen asema Suomessa tai naisen asema muslimimaassa. Molemmissa ympäristöissä naisen biologinen sukupuoli (engl. sex) on sama. Kehitysyhteistyössä kysymys ei ole juurikaan sukupuoli-identiteettiin liittyvä. Sosiaalisesta sukupuolesta puhuttaessa on ongelmana helposti se, ettei sallita minkäänlaisia eroja eri sukupuolien välillä. Täytyykin mielestämme muistaa, ettei jonkin ihmisryhmän elämäntapaa voi kaikessa verrata sukupuolien tai yhteiskuntaryhmien välillä.

Eriarvoisuuden vähentäminen:

"Taloudellinen ja sosiaalinen eriarvoisuus sekä syrjäytyminen estävät kehitystä maailmanlaajuisesti. Kehitysyhteistyöllä tuetaan sellaista yhteiskuntapolitiikkaa, joka lisää yhdenvertaisia mahdollisuuksia sosiaaliseen, taloudelliseen ja poliittiseen osallistumiseen sekä peruspalveluiden ja -turvan saatavuuteen. Hyvä ravitsemus, terveys, koulutus, ihmisarvoinen työ ja sosiaalinen vähimmäissuoja sekä työn perusoikeuksien toteutuminen ovat tässä avainasemassa. Erityistä huomiota kiinnitetään haavoittuvien, helposti syrjäytyvien ja syrjittyjen ihmisryhmien oikeuksiin ja tasavertaisiin osallistumismahdollisuuksiin. Virallisen ja epävirallisen talouden sekä koulutetun ja kouluttamattoman työvoiman välistä kuilua pyritään kaventamaan." (Suomen Ulkoasiainministeriö, 2012)

Ilmastokestävyys:

"Ilmastonmuutoksen vaikutukset tuntuvat vakavimmin juuri kehitysmaissa. Haavoittuvuutta voidaan kuitenkin vähentää integroimalla sopeutumistoimenpiteet kehitysyhteistyöhön. Kehitystoimet, jotka eivät huomioi ilmastonmuutosta, voivat puolestaan vahvistaa sen haittavaikutuksia ja kasvattaa riskejä – tai valua tyhjiin. Kehitysyhteistyön ilmastovaikutukset on arvioitava kokonaisvaltaisesti ja ennakoitavasti, tarkoituksena torjua ilmastonmuutosta ja sen kehitykselle aiheuttamia haittoja. Omassa kehitysyhteistyössään Suomi pyrkii hiilineutraaliuteen niin pian kuin mahdollista. Lisäksi Suomi edistää kumppanimaidensa kykyä sopeutua ilmastonmuutokseen ja vähähiilistä kehitystä sekä näiden sisällyttämistä maiden omaan kehityssuunnitteluun. Erityistä huomiota kiinnitetään naisten ja lasten sekä alkuperäiskansojen rooliin ilmastonmuutoksen sopeutumisessa ja sen hillinnässä.

Luonnononnettomuuksien aiheuttamat inhimilliset ja taloudelliset menetykset ovat merkittävä kehityksen este. Suomi tukee pitkäjänteisesti toimia, joilla vähennetään ihmisten ja yhteisöjen haavoittuvuutta luonnononnettomuuksille. Ennalta varautumisella voidaan vähentää tuhojen laajuutta ja säästää ihmishenkiä. Keskeinen haaste on vahvistaa kumppanimaiden hallinnon omaa kykyä varautua katastrofeihin ja panostaa katastrofiriskien vähentämiseen. Tämä edellyttää ennalta varautumisen oleellista vahvistamista Suomen kehitysyhteistyöohjelmissa ja -hankkeissa.

Suomi ottaa käyttöön ilmastokestävyystyökalun, jolla arvioidaan ja ehkäistään ilmastonmuutoksen sekä siitä johtuvien luonnononnettomuuksien aiheuttamia riskejä." (Suomen Ulkoasiainministeriö, 2012)

Ilmastokestävyuden huomioiminen kehitysyhteistyössä on tärkeää, koska ilmastonmuutoksen vaikutukset näkyvät vakavimmin juuri kehitysmaissa. Ilmastonmuutoksen vaikutusten pohtiminen hanketyön näkökulmasta lähtee liikkeelle siitä, miten paikalliset ihmiset kokevat elinympäristönsä jo muuttuneen. Hankesuunnittelussa usein riittää, että kiinnitetään huomiota tapahtuneisiin muutoksiin ja sitä kautta mahdollisiin tuleviin muutoksiin ja riskeihin. Ilmastonmuutoksen huomioiminen on osa kehityshankkeiden riskienhallintaa. Ilmastonmuutoksen vaikutukset on otettava

huomioon myös hankkeissa, joilla ei näyttäisi olevan mitään tekemistä ilmastonmuutoksen kanssa.

(Kepa Ry)

Kepa Ry:n ilmastopuntari antaa neljä näkökulmaa ilmastonmuutoksen huomioimiseen hankkeissa. Näkökulmat ovat:

1. Elinympäristössä tapahtuneet muutokset
2. Ilmastonmuutoksen vaikutukset toimeentuloon
3. Ihmisten ja ympäristön haavoittuvuus
4. Riskien kartoittaminen

2.3 Kansalaisjärjestöjen rooli kehitysyhteistyössä

Kansalaisjärjestöjen (kuten Suomen Ev.lut. Kansanlähetyksen) rooli kehitysyhteistyössä on kehittää yhteiskuntaa ruohonjuuritasolla. Suomen Ulkoministeriö linjaa kansalaisyhteiskunnan roolin kehitysyhteistyössä kansalaisyhteiskuntaa vahvistavaksi. Tämä tarkoittaa sitä, että järjestöjen ym. kehitysyhteistyö tapahtuu nimenomaan kohdemaan kansalaisyhteiskunnan parissa. Kansalaisyhteiskunta voi kehitysyhteistyössään vaikuttaa virallisten valtionvälisten avustussopimusten ohitse.

Suomen Ulkoministeriön kehityspoliittinen kansalaisyhteiskuntalinjaus luettelee kansalaisyhteiskunnan rooleja ja tehtäviä seuraavasti (Suomen Ulkoasiainministeriö, 2010 s. 6): ihmisoikeuksien, demokratian ja hyvän hallinnon edistäminen sekä kansalaiskasvatus oikeuksien tunteminen, paikallisdemokratian käytäntöjen opettelu ym. perus- ja hyvinvointipalvelujen tuottaminen valtion ja muun julkisen vallan toimien valvonta erityisryhmien oikeuksien puolustaminen ruohonjuuritasolla osallistumisen lisääminen moniarvoisen ja monimuotoisen kansalaiskeskustelun edistäminen ja käyminen paikallisten voimavarojen mobilisointi (mukaan luettuna vapaaehtoistoiminta) innovatiivisten toimintamallien kokeilu ja kehittäminen.

3. KEHITYSYHTEISTYÖN TOIMIJAT

Kehitysyhteistyössä on suomalaisen järjestön lisäksi monenlaisia sidosryhmiä, jotka tekevät kehitystyöstä tarpeellista ja mahdollista.

3.1 Hyödynsaajat ja Oikeuksien haltijat

Hankkeelle määritellään hyödynsaajat, jolle hankkeen vaikutukset pyritään kohdentamaan. Hyödynsaajat tulee määritellä selkeästi, jotta hankkeen seuranta pystytään paremmin kohdentamaan. Joskus hyödynsaajat voidaan määritellä eri tasoilla. Esimerkiksi välittömät hyödynsaajat voivat hyötyä hankkeesta heti, esimerkiksi parantuneen ammattitaidon kautta. Ja välittömien hyödynsaajien kautta hyödyn saavat lopulliset hyödynsaajat. Esimerkiksi lasten asemaa voidaan pyrkiä kohdentamaan parantamalla vanhempien tietoisuutta lasten oikeuksista tai kohentamalla heidän toimeentuloaan.

Hyödynsaajat voidaan nähdä myös oikeuksien haltijoina, jotka ovat oikeutettuja tiettyihin ihmisoikeuksiin. Ihmisoikeusperustaisuudesta enemmän luvussa 2.1.

3.2 Rahoittajat

Kansanlähetyksen kehitysyhteistyön ulkopuolinen rahoitus on useimmiten Suomen ulkoasiainministeriö. Ulkoministeriön hanketuki voi kattaa maksimissaan 85% hankkeen kustannuksista. Muu rahoitus täytyy olla järjestön omaa rahoitusta, josta vähintään 7,5% täytyy olla rahana ja maksimissaan 7,5% voidaan toteuttaa vapaaehtoistyöllä. Järjestön oman rahoituksen täytyy olla peräisin ETA-maista ja ei Suomen valtion julkisista lähteistä. Rahoituksen tullessa ETA-maiden ulkopuolelta täytyy siihen pyytää ulkoministeriöltä erillinen lupa.

3.3 Paikallinen yhteistyökumppani

Hanketta toteuttavalla järjestöllä tulee olla yhteistyömaassa kumppani, joka vastaa hankkeen paikallisesta toteuttamisesta. Kumppaniksi tulee valita jokin selkeästi rajattu yhteisö tai kansalaisjärjestö, kansainvälinen järjestö tai paikallisen hallinnon organisaatio. Yhteistyökumppanin tulee olla luotettava ja sen toimintaan ja taustoihin on tutustuttava tarkasti. Ulkoasiainministeriöllä on Hanketuen käsikirjassa sivulla 6 selkeät ohjeet yhteistyökumppanin valintaan vaikuttaviin tekijöihin. Suomalaisen ja paikallisen yhteistyökumppanin tulee tehdä kirjallinen yhteistyösopimus.

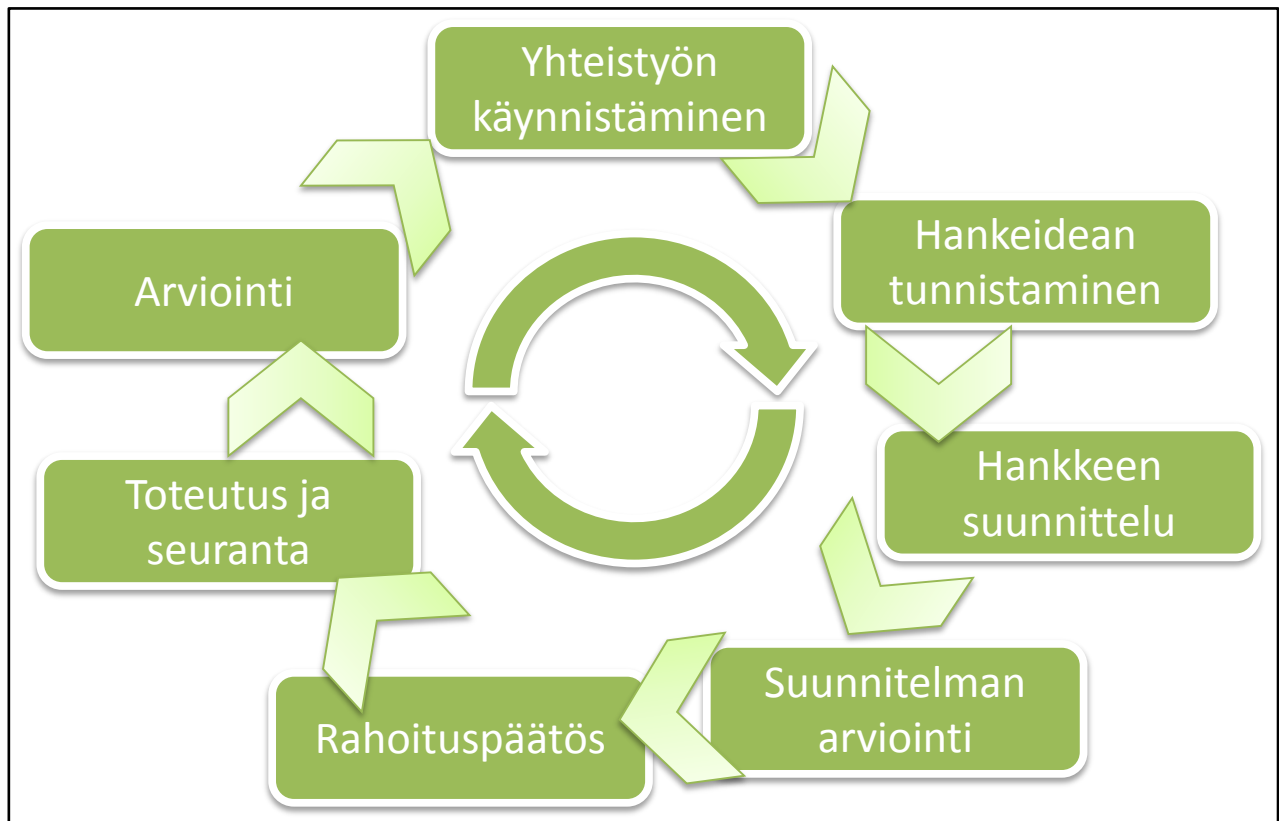
Paikallisen kumppanin on mahdollisimman paljon vastattava hankkeen suunnittelusta ja toteutuksesta. Suomalaisen järjestön rooli on paikallista kumppania neuvova ja tukeva sekä kumppanin osaamista ja resursseja kehittävä. Paikallisen järjestön ja suomalaisen järjestön välillä tulee olla riittävästi yhteistä arvopohjaa, jotta yhteistyöstä tulee hedelmällistä. Molemmilla järjestöillä tulee olla myös vahva oma identiteetti.

Varsinaisen yhteistyökumppanin lisäksi kohdemaassa voi olla useita muita yhteistyökumppaneita jotka auttavat ja tekevät mahdolliseksi joitakin projektin toimenpiteitä.

.

4. KEHITYSYHTEISTYÖPROJEKTIN HANKESYKLI

Kehitysyhteistyöprojektin hankesykli tarkoittaa koko hankkeen toteuttamiseen kulunutta aikaa ja siihen liittyviä toimenpiteitä. Ulkoministeriön rahoittama kansalaisjärjestöhanke toteutetaan yhdessä kehitysmaassa toimivan yhteistyökumppanin kanssa ja kaikissa hankkeen vaiheissa on otettava huomioon yhteistyökumppani.

Kuva 3: Kaavio kehitysyhteistyöprojektin eri vaiheista.

4.1 Yhteistyön käynnistäminen ja hankeidean tunnistaminen

Aloitettaessa uutta hanketta on päätettävä yhteistyökumppanit joiden kanssa hanke tullaan toteuttamaan. Hankkeen valmistelu lähtee liikkeelle järjestön ja yhteistyökumppanin halusta tehdä kehitystyötä kehitysalueella. Yhteistyökumppanuuden käynnistyttyä kumppanit pyrkivät tunnistamaan kehitystarpeen kehitysalueella. Hankeidean tunnistamiseen liittyy hyödynsaajien kartoittaminen, joiden kanssa hankkeen tarpeita lähdetään määrittelemään.

4.2 Hankkeen suunnittelu

Hankkeen huolellinen suunnittelu on ehdottomasti hankkeen tärkein vaihe. Sillä luodaan perusta ja runko kaikelle toiminnalle hankkeessa. Ulkoministeriön hanketuen käsikirja määrittelee hyvälle hankesuunnitelmalle seuraavat vaatimukset:

"1. **Tavoitteet** ovat selkeät ja realistiset ja kuvaavat sitä hyödynsaajien tilan tai toiminnan muutosta, johon hankkeella pyritään. Esimerkiksi opetushankkeessa tavoitteena voi olla paremmat oppimistulokset, terveydenhuoltohankkeessa vähentynyt sairastuvuus, vammaisten työhankkeessa vammaisten parantunut toimeentulo ja ympäristönsuojeluhankkeessa luonnonvarojen käytön parempi kestävyys. Sen sijaan esimerkiksi koulutus ei ole tavoite vaan keino siihen pääsemiseksi. Tavoitteista pitää pystyä johtamaan hankkeen toteutusmalli ja tärkeimmät tulokset.

2. Hankkeen **aikataulu** on selkeä ja realistinen ja se kattaa hankkeen koko keston. Kestävien tulosten saavuttamisen tulee olla mahdollista aikataulun puitteissa; hanke pitää pystyä lopettamaan niin, että paikalliset vastuorganisaatiot kykenevät sen jälkeen jatkamaan toimintaa ilman ulkoista hanketukea. Kestävyys edellyttää osallistumista. Se vuorostaan vaatii, että osallistumisfoorumeihin ja mahdollisuuksiin budjetoidaan suunnitelmassa riittävästi aikaa ja muita resursseja ottaen huomioon, että joidenkin ryhmien osallistuminen edellyttää erityisiä tukitoimia.

3. Hankkeella on selkeä ja toimiva johtamismalli ja **organisaatio**. Hankkeen osapuolten roolit ja vastuut sekä seuranta- ja raportointijärjestelmä ovat selkeät ja perustuvat aitoon yhteistyöhön ja osallistumiseen.

4. Hankkeeseen varattavat **voimavarat** (resurssit) on määritelty selkeästi ja ne ovat oikeassa suhteessa tavoiteltaviin tavoitteisiin ja tuloksiin. Voimavarat jaetaan henkilötyöhön, materiaaleihin, välineisiin ja tarvikkeisiin sekä erilaisiin palveluihin. Rahallinen panos eli kustannukset lasketaan näiden pohjalta. Voimavaroja koskevien vastuiden ja roolien pitää olla myös selkeästi määriteltyjä: kuuluuko voimavaran hankinta suomalaisen järjestön vai paikallisen kumppanin vastuulle." (Suomen Ulkoasiainministeriö, 2012)

4.3 Suunnitelman arviointi

Ulkoministeriölle laadittavat vuosiraportit ja loppuraportti ovat osa arviointia, mutta myös hankkeen suunnitelmaa on syytä arvioida ns. etukäteisarvioinnilla (engl. project appraisal). Etukäteisarviointi toteutetaan hankkeen suunnitteluvaiheessa jossa erilaisia toteutusmahdollisuuksia on arvioidaan systemaattisesti. Yleisimmin etukäteisarviointi liittyy hankkeen talouden suunnitteluun. Sen avulla päästään parempaan käsitykseen hankkeessa tarvittavasta rahoituksesta. Etukäteisarviointi sisältää hankkeen alustavan arvioinnin ja tarpeen määrittämisen.

4.4 Seuranta

Erilaisten arviointien lisäksi hankkeen kulkua täytyy seurata jatkuvasti toimintojen edetessä. Seuranta on tiedon keräämistä ja tarkastelua hankkeen toteutuksesta, edistymisestä ja toimintaympäristön muutoksista.

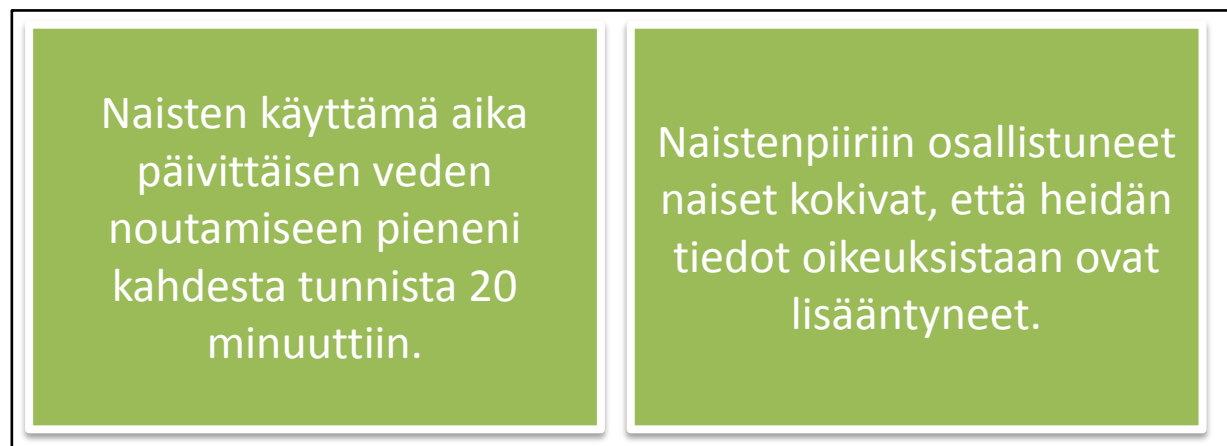
Hankkeen seuranta on erityisen tärkeää erityisesti arviointien kannalta, koska se luo pohjan hankkeen arviointiin. Hankkeen arviointi voidaan toteuttaa monilla eri tavoilla, mutta olennaista siinä on, että se välittää tärkeää tietoa hankkeen etenemisestä ja hankkeen toimintojen vaikuttamisesta hankkeen tavoitteisiin.

Hankkeen seurannassa on hyvä pyrkiä selvittämään seuraavat asiat:

- Saako hanke tavoiteltua muutosta aikaan?
- Arvioidaanko järjestöjen toiminta siten, että toiminnasta opitaan?
- Onko toiminta tehokasta ja tuloksellista
- Onko hankkeen talousseuranta järjestetty

Seurannan osana on tärkeää luoda projektille yksilölliset mittarit jo hankkeen suunnitteluvaiheessa. Jotta hankkeessa päästään tavoitteisiin, täytyy sen toteuttamisen aikana mitata oikeita asioita. Talousjohtamiseen liittyvä sanonta "mitä et mittaa, sitä et voi johtaa" pätee myös kehitysyhteistyön piirissä. Jotta toimintaa osataan seurata ja ohjata suunnittelun jälkeen, täytyy mitata oikeita asioita ja reagoida niihin oikeilla toimenpiteillä. Hankkeen seuranta perustuu mittareihin, jotka kertovat miten hankkeen käytännön toimenpiteet vaikuttavat asetettuihin välittömiin ja välillisiin tavoitteisiin. Toimenpiteiden ja tavoitteiden välinen yhteys on suunnitteluvaiheessa suunniteltava loogisesti ja mittarit kehitettävä hyvin kuvaamaan toteutuneita vaikutuksia.

Kuva 4: Kaksi esimerkkiä mittareista. Mittareita on kvantitatiivisia ja kvalitatiivisia. Kvantitatiiviset sisältävät tietoa määristä, kun taas kvalitatiiviset ovat laadullisia ja sisältävät mittaamatonta tietoa.

Hyvä mittari on "SMART":

- Specific - mittaa tarkasti kohdettaan
- Measurable - mitattavissa tai kuvattavissa
- Available - mitattavissa järkevin kustannuksin
- Relevant - tarkoituksenmukainen ts. antaa tarpeellisen tiedon oikealle taholle
- Time bound - sidottu aikaan

(Kepa Ry s. Luku 5.4)

4.5 Raportointi ja arviointi

Saadakseen ulkoministeriön rahoitusta kehitysyhteistyölle, järjestön täytyy toimia ulkoministeriön periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti. Näiden periaatteiden ja tavoitteiden toteutumista seurataan raporttien avulla, joita rahoituksen saajan on toimitettava ulkoministeriölle.

Kansalaisjärjestön on raportoitava joka vuosi hankkeen toteutumisesta ja varojen käytöstä. Jokaisesta hankkeesta tehdään vuosiraportti. Raportti tulee lähettää seuraavan vuoden huhtikuun loppuun mennessä, raportti tulee toimittaa ministeriölle hankkeen edistymisestä riippumatta. Raporttiin liitetään siihen kuuluvat liitteet. Vuosiraporttien lisäksi on tehtävä loppuraportti hankkeen päätyttyä.

Raportointeihin liittyy projektin arvioinnit. Arvioinnin tavoitteena on tuottaa analyttistä tietoa alan yleisempään oppimisprosessiin. Eri vaiheiden arviointeja on ainakin etukäteisarviointi, väliarviointi, loppuarviointi ja jälkiarviointi.

4.5.1 Raportointisuunnitelma

Ulkoministeriö ja muut rahoittajat vaativat hankkeesta raportteja, mutta se ei yksistään riitä. Hankkeelle täytyy tehdä raportointisuunnitelma joka vastaa hankkeen johtamisen tarpeita. Hankkeeseen kannattaa luoda raportointi- ja tiedotusjärjestelmä joka varmistaa sen, että kokemuksista todella opitaan ja että hyvät ja myös varoittavat kokemukset saadaan jaetuksi kiinnostuneille tahoille.

Hanketuen käsikirjan suunnitteluopas antaa raportointisuunnitelman laatimiseen työvälineeksi seuraavan taulukon:

Kenelle raportoidaan / tiedotetaan	Miten raportoidaan / tiedotetaan	Raportoinnin / Tiedotuksen muoto

Kuva 5: Malli raportointisuunnitelman pohjaksi (Suomen Ulkoasiainministeriö, 2012)

4.5.2 Vuosiraportin tuloksellisuuden raportointi

Raportissa tulee tarkastella hankkeen tuloksellisuutta. Raportissa tulee kuvata mitä toimintoja kuluneena vuonna on toteutettu ja miten niillä on päästy kohti tavoitteita. Miten hanketta seurattiin ja tuleeko jotain muuttaa seurannan perusteella? Onko jo suunnittelussa tunnistettu köyhyyden syitä vai onko hankkeen toteutuksen aikana noussut esille uusia näkökulmia?

Raportissa tulee käsitellä myös vastaan tulleita ongelmia ja haasteita sekä miten ne ratkaistiin. Mikä hankkeessa ei toteutunut ja miksi? Onko toimintaympäristössä jotain mikä on vaikuttanut hankkeen toteutumiseen? Ja onko hankkeen toteutus aiheuttanut jotakin negatiivisia vaikutuksia ja miten niihin on reagoitu?

Myös kestävyyttä tulee käsitellä. Mitä kuluneen vuoden aikana on tehty hankkeen tulosten sosiaalisten, taloudellisten ja ekologisen kestävyuden takaamiseksi? Tuleeko seuraavana vuonna tehdä

vielä jotain asian eteen? Onko yhteistyökumppanin voimavaroja kasvatettu ja näkyikö se jotenkin? Mitä vielä voi tehdä jatkossa kapasiteetin vahvistamiseksi.

Hankkeella on aina jokin määritelty hyödynsaaja, raportissa tulee pohtia miten hanke on vaikuttanut hyödynsaajaryhmään. Onko hanke lisännyt heidän valinnanmahdollisuuksia ja oikeuksia? Miten hankkeen hyödynsaajia ja yhteistyökumppaneita on kuultu kuluneena vuonna? Näkyikö hyödynsaajien osallisuus hankkeessa? Miten heidän elämä muuttui? Tuleeko tehdä vielä jotain, että tavoitteiden kannalta oleelliset ihmisryhmät tavoitetaan? Onko hankkeen aikana noussut esille joku ihmisryhmä, jonka huomioinen vaatisi toimintasuunnitelman muokkaamista?

Lisäksi tulee raportoida, että toteutuiko raportointivuonna ulkopuolinen arviointi ja tehtiinkö itsearviointia? Mitkä ovat arvioinnin tulokset ja mitä niiden perusteella tulisi tehdä jatkossa?

4.5.3 Loppuraportti

Loppuraportti tehdään hankkeen päätyttyä. Siinä pohditaan mm. hankkeen tuloksia ja vaikuttavuutta sekä hankkeen aikana saatuja kokemuksia ja pohdintaa, että miten niitä voisi soveltaa. Hankkeen viimeisin vuosiraportti voi myös toimia loppuraporttina, jos siinä käsitellään loppuraporttiin vaadittavia asioita. Loppuraportti voidaan tehdä vapaamuotoisena.

Ulkoasiainministeriön Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö- Hanketuen ohjeistuksessa luetellaan loppuraportissa erityisesti tarkasteltavat kysymykset:

"- Hankkeen vaikutukset: Saavutettiinkö hankkeelle asetetut tavoitteet? Kuinka hyödynsaajien elämä muuttui? Mitä muita positiivisia ja mahdollisesti negatiivisia vaikutuksia hankkeella oli, keihin vaikutukset kohdistuvat? Miten hanke vaikutti naisten ja köyhimpien ja haavoittuvimpien ihmisryhmien asemaan (tilanteen mukaan esim. vammaiset ihmiset, orvot ja haavoittuvat lapset, maattomat naiset ja miehet, slummien asukkaat, syrjityt etniset vähemmistöt)?

- Tulosten kestävyys: Ovatko tulokset kestäväällä pohjalla, mitkä ovat kestävyteen liittyvät riskit? Erityisesti on tarkasteltava kehitetyn toiminnan taloudellisen ja organisatorisen sekä yhteiskunnallisen pohjan kestävyyttä ja kumppanin toimintakapasiteetin parantumista. Voitaisiko jotain vielä tehdä kestävyuden turvaamiseksi? Miten hanke vahvistaa yhteistyömaan omia kehitysohjelmia ja -linjauksia?

- Hankkeen ongelmat: Jäivätkö jotkut tavoitteet saavuttamatta, miksi? Mitä muita ongelmia hankkeen toteutuksessa oli? Mitä on opittu?

- Tulosten laajempi sovellettavuus: Miten hankkeen tuloksia, siinä kehitettyjä toimintamalleja toimiviksi osoittautuneita menetelmiä voitaisiin soveltaa muissa hankkeissa? Mistä tietoa saa?" (s.16)

Loppuraportista tulee käydä ilmi myös hankkeen omaisuuden luovutusta koskevat asiat.

4.6 Hanketuen tärkeät päivämäärät

Kuva 6: Hanketuen tärkeät päivämäärät. (Kepa Ry)

Hankkeen suunnittelu on syytä aloittaa vähintään vuosi ennen hakemuksen jättämistä ulkoministeriölle. Uuden hanketuen haku-aika on keväällä. Haettujen tukien päätökset tulevat yleensä loppuvuodesta.

Vuoden vaihtuessa uusi hanke aloitetaan ja vuotuinen myönnetty hanketuki voidaan nostaa. Tuen nostaminen tulee tehdä ennen lokakuun loppua.

Hankkeen vuosiraporttiin on liitettävä järjestön toimintakertomus ja tilinpäätös (tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma ja liitetiedot) ja tilintarkastuskertomus sekä tilintarkastajan erillinen vakuutus siitä, että järjestön ministeriöltä saama tuki on käytetty tuen käytölle asetettujen ehtojen ja valtion avustuksia koskevien säännösten mukaisesti.

Mikäli hankkeen toimintasuunnitelma tai budjetti muuttuvat, tai mikäli tukea halutaan käyttää muuhun kohteeseen tai tarkoitukseen kuin mihin sitä on myönnetty, tulee järjestön hakea ministeriöltä lupa käyttötarkoituksen muuttamiseen kirjallisesti ja aina ennen varsinaisen toiminnan aloittamista.

5. KANSANLÄHETYS KEHITYSYHTEISTYÖSSÄ

5.1 Kansanlähetyksen kehitysyhteistyöhankkeet

Kansanlähetyksen toiminta on kymmenissä kehitysyhteistyöprojekteissa, jotka on toteutettu Suomen ulkoministeriön rahoituksella. Suurin osa näistä on toteutettu joko Afganistanissa tai Etiopiassa.

5.2 Lähetystyön ja Kehitysyhteistyön suhde

Kehitysyhteistyö on lähetystyöstä selkeästi erillään tehtävää avustustyötä. Tämä tarkoittaa sitä, että kehitysyhteistyöprojekteja suunniteltaessa ja kehitysyhteistyötä tehdessä ei tehdä kristillistä, eikä muutenkaan uskonnollista julistustyötä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, ettemme harjoita hengellistä toimintaa esimerkiksi tavatessamme paikallisia hyödynsääjiä projektin eri vaiheissa. Esimerkiksi rukoushetki paikallisten oikeuksienhaltijoiden kuulemistilaisuuden alussa ei kuulu Suomen kehitysyhteistyövaroilla toteutettavaan projektiin, vaikka projektin vastuujärjestö olisikin kristillinen yhteisö.

On kuitenkin tiedostettava, ettemme itsellemme rehellisinä ihmisinä voi toimia vastoin omaatuntoamme. Kun teemme kehitysyhteistyötä, meidän omat arvomme ovat väkisin läsnä työssämme. Emme voi hyväksyä kaikkia paikallisten tapoja omilla vastualueillamme. Tällaisesta selviä esimerkkejä esimerkiksi naisten ympärileikkaus tai kehitysvammaisten kaappiin piilottaminen. Emme varmasti voi ilmiöille kokonaisuudessaan mitään, mutta ihmisoikeuksista joudumme pitämään kiinni erityisesti kristillisestä vakaumuksesta ja Raamattuperustaisuudesta johtuen.

Jos sen sijaan Suomen valtio vaatii meitä toimimaan vastoin omaatuntoamme, on meidän viisainta olla tekemättä Suomen valtion kehitysyhteistyötä niillä työalueilla joilla kyseiset rajoitukset vaikuttavat. Suomessa keskustelua herättäneet homoseksuaalien oikeudet kehitysmaissa saattaisi olla joillain alueilla tällainen asia. Tämän hetken maailmassa on kuitenkin objektiivisesti tarkasteltaessa vaikea löytää esimerkkejä työmuodoista, joissa meitä vaadittaisiin toimimaan vastoin vakaumuksiamme.

Kristillisinä työntekijöinä suhtaudumme ehdottoman kielteisesti myös mielestämme väärin toimivien ihmisten lain vastaiseen rankaisemiseen. Esimerkiksi lainvastainen toiminta homoseksuaaleja

kohtaan on ehdottomasti vastoin tahtoamme ja vakaumustamme, vaikka emme homoseksuaalista kanssakäymistä omassa elämässämme hyväksykään. Pyrimme ehdottomasti edesauttamaan oikeudenmukaista kohtelua myös homoseksuaaleille. Emme kuitenkaan kansalaisjärjestönä voi suoraan vaikuttaa minkään maan rangaistuspolitiikkaan.

5.3 Tarkasteltavat projektit

Olemme valinneet tarkasteltaviksi kaksi projektia viime vuosilta. Valitsimme Etiopiassa toteutetun Maaseutuväestön elinkeinojen monipuolistamis- ja kehittämisprojektin, jossa on ollut paljon haasteita. Toiseksi tarkasteltavaksi projektiksi valitsimme hyvin onnistuneen ja kiitosta saaneen kyläyhteisöjen kehittämisprojektin Herat-Kushkissa Keski-Aasiassa.

Pyrimme tarkastelemaan projekteja niiden raporteista nousevien tietojen pohjalta. Tutkimme projekteja erityisesti aiemmissa luvuissa kehitysyhteistyöprojekteille esitettyjen vaatimusten toteutumisen osalta, erityisesti omistajuuden, kestävyuden ja vaikuttavuuden osalta.

5.4 Kyläyhteisöjen kehittämisprojekti, Herat-Kushk, Afganistan

Hanke pyrki voimaannuttamaan kehitettäviä yhteisöjä läntisessä Afganistanissa parantamalla heidän taitojaan ja kapasiteettiaan. Kehitystyön tavoitteena oli parantaa yhdeksän kyläyhteisön keskuudessa heidän hyvinvointiaan ja varojen hallintaa liittyen heidän perustarpeisiinsa.

Vuonna 2012, ennen projektin päättymistä, työtä tehtiin viidessä kylässä. Projektin toiminta-aikana 2008-2012 yhteisöjen kehitystyötä tehtiin yhteensä seitsemässä kylässä.

5.4.1 Lämpileikkaavien tavoitteiden huomioiminen

Yhteisöjen jäsenet olivat kiinnostuneita kehitystoimenpiteistä ja osallistuivat kurssien opetukseen. Kyliin perustettiin kehittämistoimikuntia, jotta kyläläiset olisivat jatkuvasti itse vastuussa tarpeiden ja toimenpiteiden määrittämisestä. Kulttuurin luonteen vuoksi toimikuntia perustettiin erikseen miehille ja naisille. Tällöin myös naiset saavat ja uskaltavat ilmaista mielipiteensä ja puhua asioista joita he eivät välttämättä uskaltaisi puhua miesten läsnä ollessa. Tällaisella järjestelyllä on otettu hyvin huomioon naisten asema, jonka erityinen huomioiminen on tärkeää kulttuureissa, joissa naisten asema on perinteisesti ollut alistettu. Tämä tarkoittaa, että ensimmäisen lämpileikkaa-

van tavoitteen (sukupuolten välisen tasa-arvon) huomioiminen oli onnistunut. Loppuraportin mukaan projekti onnistui erinomaisesti tasapainottamaan sukupuolten välistä tasapainoa.

Perustetuissa kylän kehittämistoimikunnissa myös köyhät, maattomat, lukutaidottomat, kehitysvammaiset ja lesket saivat edustajan. Näin ainakin lähtökohtaisesti hankkeessa oli otettu huomioon heikoimmatkin ihmisryhmät, joten toisen läpileikkaavan tavoitteen (eriarvoisuuden vähentämisen) huomioiminen oli onnistunut.

Kolmannen läpileikkaavan tavoitteen, ilmastokestävyyden suunnittelua ja toteutusta loppuraportti ei paljasta. Hankkeen luonne on enimmäkseen koulutuksellinen, joten suoria vaikutuksia ilmasto-kestävyyteen ei juurikaan ole. Hankkeessa on kuitenkin jonkin verran rakennusprojekteja, joissa on otettava huomioon käytettävät materiaalit ja jätteiden käsittely. Myöskin opetustoiminnassa, erityisesti liittyen maatalouteen, on otettava huomioon ympäristökestävyys.

5.4.2 Omistajuuden toteutuminen

Työ tehtiin yhteistyössä paikallisten ja asianomaisten viranomaisten kanssa maakuntatasolla. Yhteisöjen jäsenet valitsivat kyläyhteisön kehittämistoimikunnat sekä miehille, että naisille. Kylien ongelmia ja niille ratkaisumalleja määriteltiin yhdessä kyläläisten kanssa käyttäen osallistavia menetelmiä. Heitä on koulutettu kehitysperiaatteiden ja ongelmanratkaisutaitojen osalta, jotta he pysyisivät jatkossa ottamaan vastuun kylän kehittämisestä tulevaisuudessa.

Kyläläiset lähettivät rakennusprojekteihin sekä päteviä, että epäpäteviä työntekijöitä. Näin he ottivat vastuuta sekä projektien toteutuksesta, että uusien työntekijöiden kouluttamisesta. Kyläläiset osallistuivat hankkeen aikana myös rakennusprojektien kustannuksiin toimittamalla rakennusmateriaaleja. Kyläläiset kattoivat hankkeen projekteissa keskimäärin 57% rakennuskustannuksista projektin viimeisenä vuotena 2012.

Mitä enemmän paikalliset ottavat vastuuta projektista sen edetessä, sitä todennäköisempää on myös selkeä jatkuvuus projektin jälkeen.

5.4.3 Kestävyden ja vaikuttavuuden toteutuminen

Kyläläisten osallistuessa rakennuskustannuksiin 57% osuudella tarkoittaa sitä, että he eivät luultavasti pysty rakentamaan jatkossa itsenäisesti hankkeen aikaisella tehokkuudella. Hankkeella on

kuitenkin pitkäaikaisia vaikutuksia, jos kyläläiset jatkavat aloitettua toimintaa. Ei voida olettaa, että jatkossa rakennusprojekteja tarvitsisikaan olla samaa määrää. Tärkeintä on, että kyläläiset ovat oppineet määrittämään tarpeet eri alueilla ja löytämään ratkaisut tarpeiden täyttämiseen.

Sivistys- ja koulutustoiminnassa haasteet ovat hieman erilaiset. Rahantarve on pienempi, mutta koulutustoiminnan jatkuminen on kiinni monista asioista. Kyseisessä hankkeessa on onnistuttu hienosti löytämään lukutaito-opettajat kylistä, joissa opetustoiminta tapahtuu. Tämä antaa paljon turvaa opetustoiminnan jatkumisen kannalta. Monissa yhteyksissä opettajia on saatavilla runsaasti, mutta heidän muuttaessa uudelle alueelle heidän pysyminen työssä on haasteellisempaa.

Käytännönasioiden opetustoiminta jatkuu toivottavasti jatkuvana kehittämisenä erilaisten käytännön yhteisöjen sisällä, eräänlaisella oppipoikamallilla. Tällaisen toiminnan jatkuvuus on helpompi pitää yllä, kuin perinteisen luokkamallin opettamisen. Malli ei kuitenkaan sovi kaikille sektoreille eikä tästä toimintatavasta ei ole suoraa mainintaa loppuraportissa.

5.5 Maaseutuväestön elinkeinojen monipuolistamis- ja kehittämisprojekti, Jimma, Etiopia

Kansanlähetyksellä on ollut vuoden 2009 alusta alkaen kolmivuotiseksi suunniteltu kolmeen pie-nempään osaan jakautuva projekti Jimman alueella.

- Ensimmäinen osa on kasteluprojekti, jossa oli tavoitteena kastella 330 hehtaaria peltomaata kastelujärjestelmän avulla.
- Toinen osa on mehiläistarhausprojekti jossa tavoitteena oli perustaa 5 nykyaikaista mehiläistarhaa ja kouluttaa 90 naista hoitamaan tarhaa ja hunajan tuotantoa.
- Kolmas osa on öljynpuristusprojekti, jossa oli tarkoitus osallistaa 15 naista ja heidän perheensä risiiniöljyn tuotantoon.

Projekti oli huomattavasti Herat-Kushkin projektia hankalampaa tutkia raporttien avulla, koska projektin valmistuminen on venynyt vuoden 2011 lopusta vuoden 2014 kevääseen. Tästä johtuen projektin loppuraportti ei ole vielä valmistunut. Ulkoministeriön vaatimat vuosiraportit ovat kohdallisen suppeita kattavan mielikuvan muodostamiseen projektin toimenpiteistä ja tavoitteista. Raportteihin on kuitenkin kirjattu projektin ongelmalliset osat, kuin myös suunnitelman mukaan

onnistuneet asiat. Ongelmana on kuitenkin raporttien yleinen luonne. Niissä ei ole kerrottu esimerkkitapauksia eikä työn seurannassa käytettäviä mittareita, jos niitä on edes suunniteltu.

5.5.1 Lämpöleikkaavien tavoitteiden huomioiminen

Lähtökohtaisesti projektissa on otettu huomioon sukupuolten tasa-arvo. Naisten työllistämiseksi ja kouluttamiseksi, projektin hunajantuotannon ja risiiniöljyn tuotannon toteuttajiksi valittiin naisia. Kasteluprojektin osalta ei käy ilmi naisten osuutta 600 maanviljelijän joukossa. Projektien hyödynsääjiksi luetellaan kuitenkin sekä hunajantuotannossa, että kasteluprojektissa työntekijöiden perheet. Mittareiden puuttuessa todellisia hyödynsääjiä on vaikea todentaa.

Eriarvoisuuden vähentämiseen ja ilmastokestävyyteen vuoden 2012 vuosiraportti ei kerro vastaus-

5.5.2 Omistajuuden toteutuminen

Projektin kaikki osat ovat lähtökohtaisesti ottaneet huomioon omistajuuden toteutumisen. Ongelmaksi muodostui kuitenkin projektin kahdessa osassa laitteiden kapeat käyttömahdollisuudet. Ongelmana ei ole se, että paikalliset eivät olisi saaneet työssä omistajuutta, vaan se ettei heillä ole mahdollisuuksia tai halukkuutta jatkaa toimintaa.

5.5.3 Kestävyyden ja vaikuttavuuden toteutuminen

Kestävyyttä ja vaikuttavuutta ajatellen projektin mehiläistarhaus ja hunajantuotanto on onnistunut projektin osista parhaiten. 90 tarhaajan koulutuksen jälkeen heille luovutettujen kolmen mehiläistarhan toiminta on jatkunut paikallisten henkilöiden voimin. Varsinaisesti tuotannon vaikuttavuudesta ei vuosiraportissa kerrota, mutta Etiopialaisen työskulttuurin tuntien he eivät varmaankaan jatkaisi mehiläistarhausta, jollei siitä aiheutuisi selkeitä lyhyenkin aikavälin hyötyjä.

Kasteluprojektissa alkuperäinen suunnitelma oli kastella peltoja joen patoamisen ja vedenohjauksen avulla. Tämän tavoitteen toteutuminen olisi varmasti lisännyt projektin kestävyyden toteutumista, mutta jo toteutuksen aikaisessa vaiheessa huomattiin, ettei vettä saa johdettua joesta peltoihin, koska padoista tulisi liian korkeita. Varasuunnitelmana veden nostoon päätettiin käyttää isoja ja pieniä dieselkäyttöisiä pumppuja.

Pienet pumput ovat raportin mukaan käytössä vieläkin, koska ne ovat helposti siirrettäviä ja helpokäyttöisiä. Siksi niiden käyttö jatkunee niin kauan kun ne toimivat. Isojen pumppujen kohdalla kestävyuden toteutuminen jäi suunnittelutyön virheiden vuoksi hyvin heikoksi. Ison pumpun kastelupinta-ala on 20-40 hehtaaria, mutta Etiopian lain mukaan yhdellä maanviljelijällä saa olla vain puoli hehtaaria kasteltua peltoalaa. Siksi isosta pumpusta hyödyn saaminen vaatisi 40-80 viljelijän yhteistyötä, minkä vuoksi isot pumput ovat jääneet vähäiselle käytölle. Projektin venyminen johtuu juuri näiden isojen pumppujen kohtalosta. Ulkoministeriö on vaatinut, ettei niitä jätetä alueille käyttämättöminä. Pumpuille on etsitty kastelualueet jotka eivät ole perinteisiä yksityismaita, joita kastelumaiden käytöllä loukattaisiin. Näillä perusteilla kastelun onnistumisen mahdollisuudet ovat entistä paremmat.

Isojen pumppujen kaltainen kohtalo on myös öljynpuristuslaitteella. Alkuperäinen tarkoitus oli käyttää sitä risiiniöljyn muodostamiseen, josta voitaisiin tehdä saippuaa. Ongelmiksi muodostuivat kuitenkin Etiopialaisten viljelijöiden haluttomuus viljellä ei-ruokakasvia, koska kahvilla on alueella vahvat perinteet ja suurempi tuottavuus. Puristamo on päätetty lahjoittaa ammattikoululle, jossa sitä voidaan käyttää koulutustarkoituksiin.

Kokonaisuudessaan projektin kestävyuden ja vaikuttavuuden suunnittelussa epäonnistuttiin. Projektin päättymisen vaiheilla projektista on kehittynyt sellainen, että siitä olisi mahdollista kehittää pitkävaikutteinen, mutta monien suunnitelmien muutokset ovat syöneet mahdollisuuksia sitouttaa paikallisia jatkamaan tehokkaasti projektin kaikkia osia.

6. YHTEENVETO

Kehitysyhteistyöhanketta suunniteltaessa ja sen parissa työskennellessä on tärkeää ottaa huomioon Suomen Ulkoasiainministeriön periaatteet ja tavoitteet. Suomen kehityspolitiikan perustana on YK:n ihmisoikeusjulistuksen mukaisesti ihmisoikeusperustainen lähestymistapa. Tämä tarkoittaa, että jokaisessa hankkeessa ja hankkeiden jokaisessa toimenpiteessä on otettava huomioon erityisesti kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten perustavanlaatuiset oikeudet. Näitä pyritään edistämään jakamalla oikeuksien haltijoille tietoa heille kuuluvista oikeuksistaan ja vahvistamaan heitä oikeuksiensa vaatimiseen. Tämän ohella on tärkeää vahvistaa vastuunkantajia joille ihmisoikeuksia koskevat velvollisuudet kuuluvat siten, että he pystyvät tarjoamaan näitä perusoikeuksia.

Ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan ohella on jokaisessa projektissa otettava huomioon Suomen kehityspolitiikan läpileikkaavat teemat. Näitä ovat sukupuolten tasa-arvo, eriarvoisuuden vähentäminen ja ilmastokestävyys.

Projektin suunnittelussa on otettava huomioon kaikki sidosryhmät välittömistä hyödynsaajista lähtien. Kaikki projektin tavoitteet on luotava siten, että hyödynsaajien maksimaalisen hyödyn lisäksi otetaan huomioon kaikkein heikoimmassa asemassa olevat. Missään tapauksessa ei saa tuottaa harmia näiden ryhmien ihmisoikeuksille.

Hankkeen toimenpiteiden suunnitteluun panostamisen lisäksi on muodostettava mahdollisimman hyvät mittarit joilla varmistetaan toimenpiteiden todellinen vaikutus välittömiin tavoitteisiin ja kehitystavoitteeseen. Kun hankkeen tavoitteet määritellään loogisesti ja tavoitteita seurataan oikeilla mittareilla, osataan reagoida toimenpiteissä tehtäviin virheisiin.

Tutkiessamme kahta SEKL:n tekemää kehitysyhteistyöprojektia, teimme havainnon että suunnittelu ja seuranta ovat jokaisessa projektissa ehdottomasti avainasemassa. Jos suunnitelma on hyvä, hanketta voidaan viedä järjestelmällisesti eteenpäin suunnitelman mukaan ja saada aikaan välittömiä tavoitteita. Jos sen sijaan suunnitelmassa on suuria puutteita ja virheitä, saattaa koko hanke mennä pieleen, vaikka sen välittömät tavoitteet olisivatkin hyviä.

LÄHDELUETTELO

Kepa Ry. 2007. *Gender - Sosiaalinen sukupuoli kehitysyhteistyössä.* 2007.

—. *Ilmastopuntari.*

—. Keva itseopiskeluympäristö. [Online] [Viitattu: 21. 11 2013.] itseopiskelu.kepa.fi.

Suomen Ev.lut. Kansanlähetys. 2012. *Annual Report for NGO Development Co-operation Project + Final Report.* 2012.

—. Kehitysyhteistyö. [Online] [Viitattu: 18. 9 2013.]

<http://www.sekl.fi/sekl/lahetys/lahetystyomme/kehitysyhteistyö>.

—. **2012.** *Report for NGO Development Co-operation Project Code 2381 5701.* 2012.

Suomen Ulkoasiainministeriö. 2012. *Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö - Hanketuen ohjeistus.* 2012.

—. **2010.** *Kehityspoliittinen kansalaisyhteiskuntalinjaus.* 2010.

—. **2012.** Mitä kehityspoliittikka on? [Online] 14. 3 2012. [Viitattu: 16. 09 2013.]

<http://www.global.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15866&contentlan=1&culture=fi-FI>.

—. **2012.** *Suomen kehityspoliittinen toimenpideohjelma.* 2012.